

## 14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Δικηγορικών Συλλόγων

Σέρρες 19-22 Απριλίου 2019

### «ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ και ΔΙΚΑΣΤΕΣ»

Εισηγητής: Δημήτριος Δημητρουλόπουλος, Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Ηλείας

#### **Σχέσεις Δικηγόρων - Δικαστών και προτάσεις βελτίωσής τους. Συμμετοχή Δικηγορικών Συλλόγων στα όργανα διοίκησης των δικαστηρίων.**

Το ζήτημα των σχέσεων δικαστών – δικηγόρων είναι τόσο παλιό, όσο και η ανάγκη των ανθρώπων να προστρέχουν στη δικαιοσύνη επιζητώντας τη «δικαίωση», δηλαδή τη δίκαιη επίλυση των διαφορών τους μέσα από μία οργανωμένη διαδικασία που εξελίσσεται βάσει προδιαγεγραμμένων κανόνων. Όσο παλιό είναι όμως το ζήτημα αυτό, άλλο τόσο είναι και δύσκολο και απαιτεί πάντοτε το σεβασμό των διακριτών ρόλων κάθε λειτουργήματος με σκοπό την αποφυγή πρόκλησης παρεξηγήσεων και εντάσεων. Εντάσεων που είναι εγγενείς σε μία διαδικασία από τη φύση της ευαίσθητη και σημαντική για πολλά έννομα αγαθά, ατομικά και κοινωνικά, και που αν δεν αντιμετωπιστούν με ψυχραιμία ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος εκτροπής τους σε δυσάρεστες καταστάσεις. Η πρώτη τέτοια ένταση στις σχέσεις μεταξύ προσώπων που ενσάρκωναν τους ανωτέρω ρόλους μαρτυρείται ήδη από την αρχαιότητα και συντελέστηκε στην περιοχή της Ολυμπίας και της Ηλείας γενικότερα, από την οποία προέρχομαι, όταν ο ρήτορας Υπερείδης, απεσταλμένος των Αθηναίων με σκοπό να συνηγορήσει υπέρ της μείωσης προστίμου που τους είχε επιβληθεί για παράβαση εκ μέρους αθλητή τους των κανονισμών των Ολυμπιακών Αγώνων, υπερέβαλε σε ένταση στην ανάπτυξη των επιχειρημάτων του ενώπιον των Ελλανοδικών και πέτυχε το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα.

Το ζήτημα από τότε δεν έχασε ποτέ τη διαχρονικότητά του και αναδεικνυόταν πάντοτε ως φλέγον, ιδίως μάλιστα αφότου θεσμοθετήθηκε σαφώς ο ρόλος των δικηγόρων ως βασικών και αναγκαίων παραγόντων στη διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης και προέκυψε, συνεπώς, η ανάγκη προσδιορισμού του ρόλου τους και οριοθέτησης της σχέσης τους με τον άλλο βασικό πυλώνα της δικαιοδοτικής λειτουργίας, τους δικαστές. Η θεσμική κατοχύρωση της θέσης του δικηγόρου δεν έγινε εξαρχής με ενθουσιασμό δεκτή από τους δικαστές, που μάλλον είδαν στο πρόσωπο των δικηγόρων έναν παράγοντα περιορισμού του δικού τους κυριαρχικού ρόλου στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας και οι σχέσεις των δύο «πλευρών» δεν υπήρξαν ποτέ ανέφελες και αδιατάρακτες. Με το πέρασμα των χρόνων, βέβαια, και τη μεταβολή των κοινωνικών αντιλήψεων αλλά και των επιστημονικών παραδοχών η συνύπαρξη των δύο πλευρών οργανώθηκε σε πιο στέρεες βάσεις, ώστε να φτάσουμε στη σημερινή εποχή που οι δικηγόροι αναγνωρίζονται πλέον ως «συλλειτουργοί» στη διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης (με ότι και αν σημαίνει επί της ουσίας ο όρος αυτός) και αποτελούν το ένα μέρος του τρίπτυχου της λειτουργίας της Δικαιοσύνης, όπως κατά τρόπο μάλλον αδόκιμο κατά την άποψή μου αναφέρει στο προοίμιό του ο Κώδικας Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος. Παρά ταύτα οι σχέσεις δεν έπαψαν ποτέ να είναι λεπτές και ευαίσθητες, να διέπονται από μία περισσότερο ή λιγότερο εμφανή καχυποψία εκατέρωθεν ή - για να το πω διαφορετικά - να διακρίνονται από μία «εγκάρδια δυσπιστία», που λειτουργεί ως φυτίλι το οποίο χρειάζεται μόλις το άναμμα μίας σπίθας για να πάρει φωτιά.

Το ερώτημα συνεπώς που τίθεται είναι αν οι σχέσεις μεταξύ των δύο πλευρών είναι εξ ορισμού σχέσεις δυσπιστίας και αμοιβαίας επιφυλακτικότητας που επιδέχονται μικρών μόνο και ενδεχομένως συγκυριακών ή και αναστρέψιμων βελτιώσεων ή εάν πραγματικά υπάρχει δυνατότητα υπερβαίνοντας αυτιστικά στερεότυπα και αρτηριοσκληρωτικές συντεχνιακές

αντιλήψεις να επαναχαράξουμε τις σχέσεις μας με αμοιβαίο σεβασμό, με μέτρο, με αναγνώριση των διακριτών ρόλων που επιτελούμε στο πλαίσιο της δικαιοδοτικής λειτουργίας αλλά και με παραδοχή της συμπληρωματικότητας των ρόλων αυτών στην προσπάθεια ανάδειξης της δικαιοσύνης ως θεμελιακής συστημικής συνιστώσας ενός σύγχρονου κράτους δικαίου.

Αποτελεί βαθιά πεποίθησή μου ότι η δεύτερη επιλογή είναι εφικτή και ότι μπορούμε μέσα από συγκεκριμένα βήματα και ορθά οργανωμένες προσπάθειες να υπερβούμε αυτό το δυσισμό και να οδηγηθούμε στη συνειδητοποίηση ότι από κοινού αποτελούμε το πρόσωπο της δικαιοσύνης στον τόπο μας και ότι χωρίς τους δικαστές το δέντρο της δικαιοσύνης χάνει τις ρίζες του και ξεραίνεται, αλλά και χωρίς τους δικηγόρους χάνει τα κλαδιά και τα φύλλα του, που είναι απαραίτητα για να προσλάβει φως και αέρα και να αναζωογονηθεί.

Με γνώμονα αυτή την άποψη, που σπεύδω να υιοθετήσω από την εισαγωγή της ομιλίας μου, θεωρώ ότι υπάρχουν δυνατότητες να οδηγηθούμε σε μία συναντίληψη του τρόπου λειτουργίας της δικαιοσύνης και σε έναν από κοινού καθορισμό του ρυθμιστικού πεδίου δράσης της κάθε πλευράς, ώστε να μειώσουμε και, ει δυνατόν, να εξαλείψουμε τις αιτίες των παρεξηγήσεων και των προστριβών, να περιορίσουμε τα λάθη και τις ολιγωρίες και εντέλει να συνδιαμορφώσουμε ένα πλαίσιο αρμονικής συνύπαρξης και ουσιαστικής συλλειτουργίας χωρίς αυτοαναφορικές ρητορικές και κενές περιεχομένου εκατέρωθεν δηλώσεις συμπαθείας. Τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν προς αυτή την κατεύθυνση δύνανται να αρθρωθούν σε δύο άξονες, ο ένας εκ των οποίων αφορά στο ρόλο των δικαστών και των δικηγόρων στο πλαίσιο μίας δίκης και ο άλλος αφορά στις θεσμοθετημένες αρμοδιότητες των οργανωμένων φορέων εκπροσώπησης των δύο πλευρών στο πλαίσιο του συστήματος απονομής και ελέγχου της ορθής λειτουργίας της δικαιοσύνης.

## **A. Σχέσεις δικαστών και δικηγόρων στο πλαίσιο μίας δίκης.**

### **1. Κατάρτιση κοινού Κώδικα Δεοντολογίας.**

Η ιδιάζουσα φύση του δικαστικού λειτουργήματος και η ιδιαιτερότητα της αποστολής των δικηγόρων επέβαλαν σε όλα τα ευνομούμενα κράτη και στις σύγχρονες διεθνείς συλλογικότητες την καθιέρωση κανόνων θεσμικής θωράκισης αμφοτέρων, με σκοπό την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας τους και της ανεπηρέαστης δράσης τους από έξωθεν παρεμβάσεις, αλλά και κανόνων εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας που εξασφαλίζουν την αξιοπρεπή άσκηση και των δύο λειτουργημάτων.

Ιδίως ως προς τους δικαστές το Σύνταγμά μας (άρθρα 87 επ.) καθιερώνει ένα πλήρες πλαίσιο διασφάλισης της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας τους που αναδεικνύει τον εγγυητικό τους ρόλο στη λειτουργία ενός κράτους δικαίου και στην προάσπιση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς το θεσμό της Δικαιοσύνης. Συμπληρωματικά προς τις συνταγματικές περιωπής διατάξεις, ο ν. 1756/1988, όπως έχει κατά καιρούς τροποποιηθεί και ισχύει, περιέχει μία σειρά από ρυθμίσεις που εξειδικεύουν και οργανώνουν το πλαίσιο δράσης των δικαστών τόσο κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών καθηκόντων τους όσο και κατά τον κοινωνικό τους ρόλο και την αποστολή τους.

Ομοίως πλήρες είναι και το διεθνές και εγχώριο θεσμικό οπλοστάσιο που κατοχυρώνει το ρόλο των δικηγόρων εξασφαλίζοντας την ουσιαστική συμμετοχή τους στη διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης. Ξεκινώντας από την απόφαση 45/121 της 14<sup>ης</sup> Δεκεμβρίου του 1990 του 8<sup>ου</sup> Συνεδρίου των Ηνωμένων Εθνών, που καθιέρωσε σε 22 άρθρα τις βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν το σύγχρονο ρόλο των δικηγόρων και οι οποίες πρέπει να γίνονται σεβαστές από όλους τους λειτουργούς των εξουσιών στα κράτη μέλη του Οργανισμού, μέχρι τη Σύσταση 21 (2000)

της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, σύμφωνα με την οποία «οι δικηγόροι δεν πρέπει να υφίστανται πίεση ή να απειλούνται με οποιαδήποτε κύρωση όταν ενεργούν σύμφωνα με τα επαγγελματικά τους κριτήρια» και τις αντίστοιχες διατάξεις της Συνθήκης της Λισαβόνας και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ΕΣΔΑ, έχει καταστρωθεί διεθνώς ένα ικανοποιητικό πλαίσιο εγγυήσεων του δικηγορικού λειτουργήματος. Στο πεδίο της εσωτερικής έννομης τάξης, πέραν του ακρογωνιαίας σημασίας άρθρου 20 του Συντάγματος περί παροχής εννόμου προστασίας και καθιέρωσης του δικαιώματος ακροάσεως, που αποτελεί το έρεισμα για τη συμμετοχή του δικηγόρου στο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης, ασφαλώς ο ρόλος των δικηγόρων οργανώνεται και ρυθμίζεται από τον ν. 4194/2013 (Κώδικας Δικηγόρων) και τον Κώδικα Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος.

Από όλα τα ανωτέρω νομοθετήματα και τη βάση αυτών διαπλασθείσα νομολογία απορρέει ένα σύνολο κοινών ή παρεμφερών αρχών που διέπουν με όμοιο ή συγγενικό τρόπο την άσκηση των λειτουργημάτων δικαστών και δικηγόρων και που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση ενός Κοινού Κώδικα Δεοντολογίας των Συλλειτουργών της Δικαιοσύνης. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες περιπτώσεις:

**α.** Τόσο ο Κώδικας Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος όσο και ο Κώδικας Δικαστηρίων και Δικαστικών Λειτουργιών εξαιρούν τον καθοριστικό ρόλο δικηγόρων και δικαστών αντίστοιχα σχετικά με την **αποτελεσματική λειτουργία ενός Κράτους Δικαίου ως αναγκαίας προϋπόθεσης για την εύρυθμη λειτουργία της Δημοκρατίας.**

Συγκεκριμένα στο άρθρο 2 ο πρώτος Κώδικας προβλέπει ότι ο Δικηγόρος αγωνίζεται για την ύπαρξη, διατήρηση και κατοχύρωση όλων των προϋποθέσεων της λειτουργίας του Κράτους δικαίου ως υπέρμαχος της Ελευθερίας, της Δημοκρατίας, της Ειρήνης και της Κοινωνικής Δικαιοσύνης, ως υπερασπιστής του Συντάγματος και των δικαιωμάτων των πολιτών ενάντια σε οποιασδήποτε μορφής τυραννία και αυταρχική εξουσία, ως υποστηρικτής της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης εναντίον οποιασδήποτε μορφής επεμβάσεως της εκτελεστικής εξουσίας και οποιουδήποτε άλλου παράγοντα, μέσα κι έξω από τη Δικαστική λειτουργία και τέλος ως φυσικός υπερασπιστής των αδικούμενων και καταπιεζόμενων. Και τούτο διότι, όπως αναφέρεται στο προοίμιο του Κώδικα αυτού, οι δικηγόροι -ως δέκτες των αντιδράσεων και αντιλήψεων του νομικού δημόσιου χώρου- οφείλουν να υπερασπίζονται ότι είναι προς το συμφέρον του Ελληνικού Λαού και της Δικαιοσύνης.

Αντίστοιχες είναι και οι υποχρεώσεις του Δικαστή, καθώς κατά το άρθρο 40 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Δικαστικών Λειτουργιών, κατά την άσκηση των καθηκόντων του «οφείλει πίστη και αφοσίωση στην πατρίδα και στη δημοκρατία ... και υπόκειται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους, είναι δε υποχρεωμένος να μη συμμορφώνεται με διατάξεις που έχουν θεσπιστεί κατά κατάλυση του Συντάγματος.»

**β.** Σε αυτό το πλαίσιο αμφότεροι οι Κώδικες περιγράφουν το **εύλογο ενδιαφέρον των αντίστοιχων λειτουργιών για την ορθή λειτουργία και απονομή της Δικαιοσύνης.** Ο Κώδικας Δεοντολογίας των Δικηγόρων ορίζει στο άρθρο 3β ότι ο δικηγόρος ενδιαφέρεται για τη βελτίωση των συνθηκών ασκήσεως του Λειτουργήματός και της λειτουργίας και της απονομής της δικαιοσύνης και μετέχει σε όλες τις προσπάθειες και τους αγώνες που κάνει ο Δικηγορικός Σύλλογος και ολόκληρο το δικηγορικό σώμα για την επίτευξη των σκοπών αυτών. Ομοίως ο δικαστής υποχρεούται να τηρεί κάθε διάταξη που αναφέρεται στην απονομή της δικαιοσύνης, την εσωτερική οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων και την κατάστασή του ως δικαστικού λειτουργού κατά άρθρο 91 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Δικαστικών Λειτουργιών.

γ. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στις διατάξεις των δύο Κωδίκων που καθιερώνουν την **υποχρέωση αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των παραγόντων της δικαιοσύνης** με πρόβλεψη επίσης διαδικασιών ελέγχου σε περίπτωση μη τήρησης της αρχής αυτής. Ως προς αυτό ο Κώδικας Δικηγόρων προβλέπει στο άρθρο 34 παρ. 1 ότι ο δικηγόρος κατά την άσκηση των καθηκόντων του δικαιούται να απολαμβάνει του σεβασμού και της τιμής που οφείλεται στο λειτούργημά του από τους δικαστικούς λειτουργούς, ενώ στο άρθρο 35 παρ.1 ορίζεται ότι ο ίδιος απευθύνεται προς τους δικαστές, τους εισαγγελείς και τους δικαστικούς γραμματείς με υπευθυνότητα και σεβασμό.

Μία σύνθεση των ανωτέρω υποχρεώσεων επιχειρείται στο άρθρο 28 του Κώδικα Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος, στο οποίο αναφέρεται ότι «Οι Δικηγόροι έχουν υποχρέωση να σέβονται τους Λειτουργούς της Δικαιοσύνης. Την ίδια υποχρέωση έχουν προς τους Δικηγόρους και οι Λειτουργοί της Δικαιοσύνης και οι Δικαστικοί Υπάλληλοι. Κάθε παράβαση της αρχής αυτής από οποιοδήποτε μέρος, ελέγχεται και από το Δικηγορικό Σύλλογο. Και αν μεν η παράβαση έγινε από Δικηγόρο, επιβάλλει σ' αυτόν πειθαρχικές κυρώσεις, αν όμως έγινε από Δικαστή, Εισαγγελέα ή Δικαστικό υπάλληλο, ζητεί από τους προϊστάμενους τους την επιβολή κυρώσεων. Σε περίπτωση που οι προϊστάμενοι αρνούνται ή παραλείπουν την επιβολή κυρώσεων, ο Δικηγορικός Σύλλογος ασκεί δημόσια κριτική για το παράπτωμα και για την μη επιβολή κυρώσεων.»

δ. Περαιτέρω οι Δικηγόροι, τόσο κατά την άσκηση των καθηκόντων τους όσο και στον ιδιωτικό τους βίο, οφείλουν να κινούνται πάντοτε με ήθος, αξιοπρέπεια και ακεραιότητα. Στο πλαίσιο της λειτουργίας του ο δικηγόρος οφείλει να εκτελεί τα καθήκοντά του με ευσυνειδησία και επιμέλεια και να έχει πάντοτε την προσήκουσα ευπρέπεια και μετριοτήτα εκφράσεων και στον γραπτό και στον προφορικό λόγο του. Ομοίως αξιοπρέπεια, εντιμότητα και συνέπεια θα πρέπει να χαρακτηρίζουν και την ιδιωτική ζωή του, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Κώδικα Δεοντολογίας. Αντιστοίχως ο Δικαστής οφείλει να συμπεριφέρεται με ακεραιότητα και να είναι αμερόληπτος στη διαδικασία και τις αποφάσεις του και ειδικότερα οφείλει: α. να εγγυάται ότι η συμπεριφορά του, μέσα και έξω από το δικαστήριο, ενισχύει την εμπιστοσύνη στην αμερόληπτη κρίση του και τονώνει το αίσθημα ασφάλειας δικαίου του πολίτη, β. να συμπεριφέρεται στην προσωπική ζωή του και στη διαχείριση των οικονομικών του θεμάτων με τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιούνται οι περιπτώσεις στις οποίες κατ' ανάγκη θα εξαιρεθεί από την εκδίκαση υποθέσεων κ.α.

ε. Τέλος, αμφότεροι οι Κώδικες καθιερώνουν υποχρέωση υπηρεσιακής και επαγγελματικής εχεμύθειας για Δικαστές και Δικηγόρους αντίστοιχα σχετικά με όσα περιέρχονται σε γνώση τους στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους.

Η καθιέρωση των ανωτέρω κοινών ή παρεμφερών αρχών αποτελεί τη βάση που θα μπορούσε να οδηγήσει στη θέσπιση ενός **Κοινού Κώδικα Δεοντολογίας των Λειτουργών της Δικαιοσύνης**, ο οποίος βεβαίως θα πρέπει να συμπληρωθεί και με άλλες διατάξεις που θα αντιμετωπίζουν προβλήματα που έχει αναδείξει η εμπειρία της καθημερινής συνύπαρξης στους χώρους των δικαστηρίων. Θα μπορούσε επί παραδείγματι να προστεθεί διάταξη στην οποία να αναφέρεται ότι ο Δικηγόρος υποχρεούται να μην προσπαθεί να επηρεάσει κατ' ιδίαν με οποιονδήποτε τρόπο το Δικαστή υπέρ του ιδίου ή υπέρ του πελάτη του, ενώ οφείλει να μην παραπλανά με οποιονδήποτε τρόπο το Δικαστήριο παραθέτοντας εν γνώσει του ανακριβή ή παραπλανητική νομική επιχειρηματολογία. Επίσης ο Δικηγόρος έχει υποχρέωση να στηρίζει το Δικαστή έναντι οποιασδήποτε άδικης επίκρισης ή παραπόνου και να εξασφαλίζει ότι και ο πελάτης του τηρεί στάση ευπρέπειας και σεβασμού προς το δικαστήριο.

Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται το θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης προβλημάτων που αναφύονται συχνά στις σχέσεις δικηγόρων και δικαστών και που έχουν επανειλημμένα ταλαιπωρήσει τα δικαστήρια στην καθημερινή λειτουργία τους τραυματίζοντας αμφότερα τα σώματα των συλλειτουργών της δικαιοσύνης. Προβλήματα που άλλοτε οφείλονται σε αρνητικές συμπεριφορές και αδικαιολόγητες πρακτικές, άλλοτε σε δομικές δυσχέρειες και δυσλειτουργίες και άλλοτε απλώς σε παρεξηγήσεις συχνά απορρέουσες από την παράλληλη αγωνία αποτελεσματικής εκτέλεσης των καθηκόντων κάθε πλευράς. Η δικαστηριακή πρακτική έχει αναδείξει ως βασικές αιτιάσεις των δικηγόρων κατά των δικαστών τη μεγάλη καθυστέρηση στην έκδοση αποφάσεων στα πολιτικά και διοικητικά δικαστήρια, την αβασάνιστη απόρριψη ή αποδοχή δικογράφων και ισχυρισμών που γεννά συχνά στον επιμελή ιδίως δικηγόρο μία αίσθηση ματαιότητας του κόπου και της προσπάθειάς του, τη μη τήρηση του χρόνου της διακοπής των συνεδριάσεων των δικαστηρίων, την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων που διατάσσουν επανάληψη της συζήτησης χωρίς σπουδαίο λόγο και μάλιστα μετά από αρκετό καιρό από την εκδίκαση της υπόθεσης και βεβαίως την προσβλητική και ενίοτε απαξιοτική συμπεριφορά ορισμένων δικαστών προς τους δικηγόρους και τα έργα τους, η οποία γίνεται προκλητική όταν δεν αντιμετωπίζονται όλοι οι δικηγόροι με τον ίδιο τρόπο και ιδίως όταν αποδέκτες μίας τέτοιας συμπεριφοράς είναι οι νεότεροι ή οι ασκούμενοι δικηγόροι. Αντιστρόφως η ίδια πρακτική έχει καταγράψει ως κυριότερα παράπονα των δικαστών από τους δικηγόρους την επιθετική συμπεριφορά ορισμένων εξ αυτών προς την έδρα, ιδίως όταν την κατέχουν νέοι και άπειροι δικαστές που έχουν να αντιμετωπίσουν έμπειρους δικηγόρους, την παρελκυστική τακτική ορισμένων δικηγόρων με την υποβολή άσκοπων και σχοινοτενών ερωτήσεων ή ερωτήσεων που ισοδυναμούν με αγορεύσεις, τη μη τήρηση των δικονομικών κανόνων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, την αδικαιολόγητη και εκ του πονηρού πολλές φορές καθυστέρηση στην έναρξη ποινικών ιδίως δικών με σκοπό την επίτευξη αναβολής τους είτε λόγω ωραρίου είτε λόγω της δικηγορικής αποχής στις μετά διακοπή συνεδριάσεις. κα.

Είναι σκόπιμο στο σημείο αυτό να γίνει ιδιαίτερη αναφορά σε έναν τομέα όπου λόγω της ιδιομορφίας και της κρισιμότητας του οι εντάσεις και οι συγκρούσεις αποκτούν προνομιακό πεδίο εκδήλωσης: στην ποινική δίκη. Εκεί η ιδιαίτερη ψυχολογική κατάσταση στην οποία περιαγάγει όλους τους παράγοντες της διαδικασίας «η ζώσα πραγματικότητα» του ακροατηρίου δημιουργεί συνθήκες ανάφλεξης σε έναν χώρο που συχνά «μυρίζει μπαρούτι» από μακριά. Ασφαλώς εκεί αναδεικνύεται κομβική η διάταξη του άρθρου 332 ΚΠΔ, που απαιτεί από το δικαστή να παραμένει ψύχραιμος και απαθής κατά τη μεταχείριση των προσώπων που μετέχουν στη δίκη διαφορετικά διαπράττει βαρύ πειθαρχικό αδίκημα, αλλά νομίζω ότι λειτουργεί σίγουρα προληπτικά και καθοριστικά η εμπέδωση αυτού που ο καθηγητής Ι. Μανωλεδάκης επισημαίνει σχετικά με την επί της ουσίας φαινομενικότητα στη σύγκρουση των παραγόντων της συγκεκριμένης δίκης και δη της κατηγορούσας αρχής και της υπεράσπισης. Όπως αξιοσημείωτα αναφέρει (στο βιβλίο του «Δίκαιο και Ιδεολογία») «στο μέτρο που η αλήθεια προσεγγίζεται διαλεκτικά, μέσα από την προβολή και τον ανταγωνισμό των αντιθέτων, ο ρόλος του σωστού Συνηγόρου είναι εξίσου δικαστικός –καθώς αποτελεί τον ένα πόλο στην «κίνηση» της δικαστικής κρίσης-, αλλά και ο ρόλος του (σωστού) Δικαστή είναι εξίσου υπερασπιστικός, αφού πρέπει να «περάσει από τη θέση του κατηγορούμενου για να βρει (διαλεκτικά) την αλήθεια και να αποδώσει δικαιοσύνη. Αυτή η σύμπραξη (σύμπτωση) Δικαστή και Συνηγόρου μέσα από τη φαινομενική απλώς αντιπαλότητά τους συνιστά και το βαθύτερο νόημα της ποινικής δίκης. Ο ποινικός Δικαστής στο μέτρο που δεν είναι τιμωρητικός (άρθρο 96 Συντάγματος) –κατά συνταγματικό περιορισμό- αλλά εγγυητής της ελευθερίας και των δικαιωμάτων κάθε κατηγορούμενου πολίτη (άρθρο 20 Συντάγματος) αποτελεί, πέρα από φορέα

της κρατικής εξουσίας, και θεμελιώδη θεσμό του Κράτους Δικαίου. Ο Συνήγορος, ως φορέας του Αντιλόγου και της Αμφισβήτησης, συνιστά θεμελιώδη θεσμό της Δημοκρατίας. Γι' αυτό τα ολοκληρωτικά και καταπιεστικά καθεστώτα απεχθάνονται το ρόλο του Συνηγόρου και δεν αποδέχονται την εγγυητική λειτουργία του ποινικού Δικαστή».

## **2. Κοινή κατάρτιση και επιμόρφωση των λειτουργών της Δικαιοσύνης.**

Η πολυπλοκότητα των σύγχρονων νομικών ζητημάτων, οι διαρκώς αυξανόμενες δυσκολίες στην άσκηση του δικαιοδοτικού έργου και οι συνεχώς εντεινόμενες κοινωνικές προκλήσεις και η αντανάκλασή τους στο χώρο της δικαιοσύνης επιβάλλουν την εμπέδωση κλίματος αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ δικαστών και δικηγόρων με σκοπό, όπως έχει εύστοχα επισημανθεί, τη δημιουργία «κοινής νομικής κουλτούρας». Με τον τρόπο αυτό θα υπάρξει τουλάχιστον κοινή αφετηρία στην πρόσληψη του εκάστοτε νομικού και κοινωνικού διακυβεύματος που μπορεί να οδηγήσει σε συγκλίνουσες αξιολογήσεις και να περιορίσει την ανασφάλεια δικαίου.

Προς αυτή την κατεύθυνση ασφαλώς θα συνέβαλε στην απόκτηση πρόσθετης αξίας στο νομικό κεφάλαιο που έχει ήδη αποκτηθεί με την αποφοίτηση από τις νομικές σχολές η κοινή κατάρτιση εκπαιδευόμενων δικηγόρων και δικαστών. Αξιοποιώντας την εμπειρία που έχει ήδη κτηθεί από τη συμμετοχή δικηγόρων στη διαμόρφωση των προγραμμάτων κατάρτισης της Εθνικής Σχολής Δικαστών μπορεί να υπάρξει ένας συνολικός σχεδιασμός για την κοινή κατάρτιση των συλλειτουργών της δικαιοσύνης, ο οποίος θα εκπονηθεί από επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδας, των διαφόρων δικαστικών Ενώσεων και της Εθνικής Σχολής Δικαστών. Η κατάρτιση αυτή των δόκιμων δικαστών και των ασκουμένων δικηγόρων μπορεί να λάβει τη μορφή τακτικών σεμιναρίων με προκαθορισμένο αντικείμενο, η παρακολούθηση των οποίων θα συνιστά υποχρεωτικό περιεχόμενο της δοκιμασίας και της άσκησης αντίστοιχα. Πέραν δε του αμιγώς γνωστικού μέρους των σεμιναρίων αυτών η έμφαση σε ζητήματα δεοντολογίας θα συμβάλλει στην εξασφάλιση της προσδοκώμενης συνέργειας δικαστών και δικηγόρων στο πλαίσιο της θεσμικής συνύπαρξής τους. Μία πρόδρομη μορφή αυτής της εκπαιδευτικής «συνάντησης» θα μπορούσε να θεωρηθεί η υπάρχουσα νομοθετική πρόβλεψη για πραγματοποίηση μέρους της δικηγορικής άσκησης στα δικαστήρια, αρκεί αυτή να μην εκφυλίζεται σε υποβοήθηση του έργου των δικαστικών γραμματέων και σε διοικητικής φύσεως δραστηριότητες αλλά να έχει τη μορφή ουσιαστικής εκπαίδευσης των εκκολλητόμενων δικηγόρων από τους δικαστές στη διαχείριση νομικών ζητημάτων.

Ωστόσο η προσπάθεια αυτή θα παραμείνει ατελής εάν περιοριστεί μόνο στο στάδιο της κατάρτισης των υποψήφιων παραγόντων της δικαιοδοτικής λειτουργίας και δεν επεκταθεί στη δημιουργία σταθερών δομών κοινής επιμόρφωσης δικαστών και δικηγόρων. Πάντοτε με βάση σχεδιασμό που θα εκπονείται από εκπροσώπους των προαναφερθέντων φορέων σε εθνικό επίπεδο είναι εφικτή η ανά εφετειακή περιφέρεια διοργάνωση σεμιναρίων με τη συμμετοχή δικαστών και δικηγόρων από τους οικείους δικαστικούς οργανισμούς και συλλόγους επί διαφόρων τομέων του δικαίου, κυρίως όμως με αντικείμενο τα ζητήματα που ανακύπτουν σε αναδυόμενους δικαιοδικούς τομείς, όπως η βιοηθική, το δίκαιο του διαδικτύου, το δίκαιο περιβάλλοντος και ενέργειας κα. Ασφαλώς και στην περίπτωση αυτή τα θέματα δικαστηριακής δεοντολογίας θα πρέπει να παραμένουν στην ημερήσια διάταξη, αφού με την ώσμωση αυτή και τον διάλογο που θα προκαλείται θα μπορούν να αμβλύνονται οξύνσεις και εντάσεις και θα επιτυγχάνεται η οικοδόμηση ενός θετικού κλίματος στις μεταξύ των δύο πλευρών σχέσεις και μάλιστα στο πλαίσιο μίας διαχειρίσιμης περιφέρειας, όπως η εφετειακή.

Θα ήθελα πριν την ολοκλήρωση του παρόντος τμήματος της εισήγησής μου, που αφορά στις σχέσεις δικαστών και δικηγόρων στο πλαίσιο των λειτουργικών τους αρμοδιοτήτων, να αναφερθώ και σε ένα ζήτημα που η εξέλιξη των σύγχρονων τεχνολογιών έχει ήδη αναδείξει και που αναμένεται να προσλάβει μεγαλύτερες διαστάσεις στο μέλλον και που επιγραμματικά συμπυκνώνεται στο ερώτημα: επιτρέπεται οι δικαστές και οι δικηγόροι να είναι φίλοι στο facebook και γενικότερα να επικοινωνούν μέσα από τα social media;

Ασφαλώς ο προβληματισμός επ' αυτού είναι διεθνής και το θέμα απασχόλησε σχετικά πρόσφατα το Ανώτατο Δικαστήριο της Πολιτείας της Φλόριντα στις ΗΠΑ, το οποίο κατά πλειοψηφία έκρινε ότι δεν είναι αναγκαίο να εξαιρούνται δικαστές από δίκες στις οποίες μετέχουν ως συνήγοροι δικηγόροι με τους οποίους είναι «φίλοι» στο facebook. Σύμφωνα με την άποψη της πλειοψηφίας «ένας φίλος στο facebook μπορεί να είναι και να μην είναι φίλος με την παραδοσιακή έννοια της λέξης. Η «φιλία» στο facebook δεν ισοδυναμεί με την παραδοσιακή φιλία. Η δημιουργία μίας φιλίας στο facebook δεν σηματοδοτεί αντικειμενικά την ύπαρξη της αγάπης και της εκτίμησης που εμπλέκονται σε μία παραδοσιακή φιλία. Συνεπώς είναι κοινώς κατανοητό ότι «η φιλία» του facebook υπάρχει σε ένα ακόμη ευρύτερο φάσμα από την παραδοσιακή φιλία». Αντίθετα η μειοψηφία θεώρησε ότι το δικαστήριο θα πρέπει να υιοθετήσει έναν αυστηρό κανόνα, που θα απαιτεί από τους δικαστές να εξαιρούνται από υποθέσεις στις οποίες εμπλέκονται δικηγόροι με τους οποίους είναι «φίλοι» στο facebook. «Το συμπέρασμα είναι ότι λόγω της απροσδιόριστης φύσης τους και της πραγματικής πιθανότητας παρατυπίας, οι «φιλίες» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μεταξύ δικαστών και δικηγόρων που παρίστανται στο δικαστήριο δεν θα πρέπει να επιτρέπονται» επισημάνθηκε από τη μειοψηφία, ενώ ένας δικαστής προέτρεψε τους συναδέλφους του να μην έχουν καν λογαριασμούς στο facebook.

Ωστόσο η πλειοψηφία, μετά από μια αναλυτική σύγκριση των φιλικών εντός facebook και των άλλων μορφών σχέσεων, αποφάνθηκε πως «το γεγονός και μόνο ότι υπάρχει μία «φιλία» στο facebook δεν παρέχει καμία σημαντική πληροφορία σχετικά με τη φύση οποιασδήποτε σχέσης μεταξύ των εμπλεκόμενων «φίλων». Ευλόγως, κανένας συνετός άνθρωπος δεν θα φοβόταν ότι δεν θα μπορούσε να λάβει χώρα μία δίκαιη και αμερόληπτη δίκη βασιζόμενος αποκλειστικά στο γεγονός ότι ένας δικαστής και ένας δικηγόρος που εμφανίζεται ενώπιόν του είναι «φίλοι» στο facebook, με μία σχέση απροσδιόριστου χαρακτήρα» (πηγή:lawspot.gr).

Η προσωπική μου άποψη επί του θέματος είναι πως βεβαίως δεν μπορεί να απαιτήσει κανείς από τους δικαστές στη σημερινή εποχή να είναι αποκλεισμένοι από τις σύγχρονες μορφές επικοινωνίας και τις τεχνολογικές εξελίξεις, αλλά επειδή οι τάσεις αυτές δεν μπορούν να θέσουν σε αμφισβήτηση τη διαχρονικότητα της αξίας της ρήσης πως «η γυναίκα του Καίσαρα δεν αρκεί μόνο να είναι τίμια αλλά πρέπει και να φαίνεται» σκόπιμο είναι οι δικαστές, σταθμίζοντας βεβαίως τα δεδομένα, να ζητούν οι ίδιοι την εξαίρεσή τους από τις συγκεκριμένες δίκες προστατεύοντας με τον τρόπο αυτό το προσωπικό τους κύρος και την ανεξαρτησία τους.

## **B. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ.**

Δεν νομίζω ότι θα μπορούσε εύκολα να διαφωνήσει κανείς στην παραδοχή ότι ο καθημερινός ρόλος των δικηγορικών συλλόγων στην εύρυθμη λειτουργία των δικαστηρίων είναι καθοριστικός και συντελεί αποφασιστικά στην επίλυση προβλημάτων που αφορούν τόσο απλά και πρακτικά ζητήματα διαχείρισης όσο και θέματα «ειρηνικής» συνύπαρξης των παραγόντων της δικαιοσύνης. Όχι λίγες φορές οι παρεμβάσεις των δικηγορικών συλλόγων λειτουργούν αντικραδαμικά και απορροφούν εντάσεις και πιέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ δικαστών και δικηγόρων στο πλαίσιο της καθημερινής λειτουργικής συμβίωσης τους. Οι δικηγορικοί σύλλογοι

εξασφαλίζουν τη συνέχεια στο μικρόκοσμο ενός δικαστικού μεγάρου, όπου οι δικαστές εκ της φύσεως των καθηκόντων τους και εκ των περιορισμών που τα τελευταία συνεπάγονται διατελούν για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Συχνά η γνώση που έχουν οι δικηγορικοί σύλλογοι για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ένας δικαστικός οργανισμός και τη διαχρονικότητα των προσπαθειών επίλυσής τους είναι αναντικατάστατη και η εμπειρία που διαθέτουν σχετικά με τοπικές δικαστικές συνήθειες και νομικές πρακτικές είναι πολύτιμη.

Όμως αυτή η σπουδαιότητα της συμβολής των δικηγορικών συλλόγων στην εύρυθμη καθημερινή λειτουργία των δικαστηρίων δεν αποτυπώνεται με ανάλογο τρόπο στο βασικό νομοθέτημα οργάνωσης των τελευταίων, ήτοι στον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Δικαστικών Λειτουργιών (ν. 1756/1988). Εκεί προβλέπεται (άρθρο 14) ότι στην Ολομέλεια εκάστου δικαστηρίου δεν είναι μέλος ο Πρόεδρος του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, ο οποίος ούτε καν καλείται ακόμη και αν η συνεδρίαση συγκαλείται για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος οργάνωσης και λειτουργίας του δικαστηρίου και απονομής της δικαιοσύνης. Εξάιρεση προβλέπεται για την περίπτωση που η σύγκληση ζητηθεί με απόφαση του οικείου δικηγορικού συλλόγου για θέματα που άπτονται της άσκησης του δικηγορικού λειτουργήματος, κατά τη συζήτηση των οποίων δικαιούται ο πρόεδρος ή εκπρόσωπος του οικείου δικηγορικού συλλόγου να παρίσταται και να μετέχει της συζητήσεως, αλλά αποχωρεί πριν την έναρξη της ψηφοφορίας. Δηλαδή, παρότι είναι αυτός ο επισπεύδων της συνεδρίασης και παρότι το αντικείμενο της τελευταίας στην περίπτωση αυτή είναι θέμα που αφορά στην άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος, ο πρόεδρος του αρμόδιου δικηγορικού συλλόγου δεν έχει δικαίωμα ψήφου και άρα δυνατότητα καθορισμού του περιεχομένου της σχετικής απόφασης, αν και η τελευταία θα αφορά στα μέλη τα οποία εκπροσωπεί. Τα ίδια ακριβώς προβλέπονται και για την Ολομέλεια της εισαγγελίας (άρθρο 14<sup>A</sup>), όπου αυτή μπορεί να συγκροτηθεί.

Μία δεύτερη εξάιρεση προβλέπεται επίσης στο άρθρο 17 του ίδιου νόμου για το ζήτημα των κανονισμών εσωτερικής λειτουργίας των δικαστηρίων, όπου ορίζεται ότι έναν μήνα πριν από την επικείμενη κατάρτιση, συμπλήρωση, τροποποίηση, αντικατάσταση ή κατάργηση του κανονισμού ή διατάξεων του ειδοποιείται εγγράφως μεταξύ άλλων και ο δικηγορικός σύλλογος της έδρας του δικαστηρίου για να υποβάλει, αν επιθυμεί, έγγραφες προτάσεις για θέματα σχετιζόμενα με το αντικείμενο του κανονισμού. Τις προτάσεις αυτές καλείται να αναπτύξει αμέσως μετά την έναρξη της συνεδρίασης της ολομέλειας ο πρόεδρος του δικηγορικού συλλόγου, ο οποίος στη συνέχεια αποχωρεί, δηλαδή δεν μετέχει ούτε καν στη σχετική συζήτηση πόσο μάλλον στην ψηφοφορία.

Είναι προφανές ότι οι διατάξεις αυτές δεν αντιστοιχούν στην πραγματικότητα της λειτουργίας των δικαστηρίων, δεν προσδίδουν στους δικηγορικούς συλλόγους τη βαρύτητα που δικαιούνται και παραγνωρίζουν το γεγονός ότι ένας δικηγορικός σύλλογος, λόγω της μεγαλύτερης ευελιξίας που έχει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, μπορεί να λειτουργήσει πολλές φορές πιο αποτελεσματικά για την εξοικονόμηση καταστάσεων και τη διαμόρφωση συνθηκών αποτελεσματικής λειτουργίας της δικαιοσύνης. Θα έλεγα μάλιστα ότι είναι σχεδόν προσβλητικό για έναν πρόεδρο δικηγορικού συλλόγου να καλείται έστω στις δύο προαναφερθείσες περιοριστικά περιπτώσεις, να διατυπώνει αυτό που θέλει να πει, ενίοτε να ακούγεται από καθήκον και μόνο και να εξέρχεται της συνεδρίασης. Θεωρώ ότι οι σχετικές διατάξεις θα πρέπει να τροποποιηθούν και να προβλεφθεί πως, όταν αντικείμενο συνεδρίασης είναι η κατάρτιση, συμπλήρωση, τροποποίηση, αντικατάσταση ή κατάργηση διατάξεων του κανονισμού του δικαστηρίου ή η λήψη αποφάσεων για θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος, οργάνωσης και λειτουργίας του δικαστηρίου και απονομής της δικαιοσύνης ή η λήψη



απόφασης ή η γνωμοδότηση για όσα θέματα έχουν υπαχθεί στην αρμοδιότητά της από τον κανονισμό ή από ειδικές διατάξεις, μέλος της Ολομέλειας θα πρέπει να αποτελεί με δικαίωμα ψήφου και ο Πρόεδρος του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου.

Κομβικής σημασίας είναι πάντοτε το ζήτημα της ετήσιας επιθεώρησης των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργιών και του τρόπου με τον οποίο αυτή διενεργείται. Σύμφωνα με το άρθρο 84 παρ. 1δ του ν. 1756/1988 οι επιθεωρητές εξετάζουν έγγραφες αναφορές του διοικητικού συμβουλίου του οικείου δικηγορικού συλλόγου και μπορούν να προβαίνουν στη διενέργεια έκτακτης σχετικής επιθεώρησης. Καλούν επίσης στο πλαίσιο της επιθεώρησης τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του οικείου δικηγορικού συλλόγου δια του προέδρου του και ζητούν τη γνώμη τους σε κάθε θέμα σχετικό με την εύρυθμη λειτουργία των δικαστηρίων και των εισαγγελιών. Η εμπειρία δυστυχώς δείχνει ότι αυτού του είδους οι συναντήσεις εξελίσσονται συχνά σε συζητήσεις φιλολογικού χαρακτήρα και αναλώνονται σε δευτερεύοντα θέματα χωρίς πολλές φορές να αγγίζουν τα θέματα ουσίας που απασχολούν τα δικαστήρια στα οποία γίνεται η επιθεώρηση. Συχνά είναι εμφανές ότι οι επιθεωρητές καλούν τους εκπροσώπους του τοπικού δικηγορικού συλλόγου περισσότερο λόγω της εκ του νόμου υποχρέωσης τους και λιγότερο διότι πραγματικά επιθυμούν να ακούσουν τις απόψεις τους και οι συναντήσεις αυτές έχουν κυρίως διεκπεραιωτικό χαρακτήρα και πραγματοποιούνται υπό πίεση χρόνου τέτοια που δεν επιτρέπει μία ουσιαστική συζήτηση επί όλων των θεμάτων. Αμφίβολο είναι επίσης κατά πόσον οι επισημάνσεις των οικείων δικηγορικών συλλόγων τόσο για τα θέματα λειτουργίας των δικαστηρίων και των εισαγγελιών όσο και για την ποιότητα αλλά και την ποσότητα του παραγόμενου δικαιοδοτικού έργου λαμβάνονται πραγματικά υπόψη από τους επιθεωρητές και ασκούν ουσιώδη επιρροή στο αποτέλεσμα της αξιολόγησης των επιθεωρουμένων. Εκτιμώ ότι οι συναντήσεις αυτές θα πρέπει να λάβουν έναν πιο οργανωμένο χαρακτήρα και εκτός από την κατ' ιδίαν συνάντηση των εκπροσώπων των δικηγορικών συλλόγων με τον επιθεωρητή θα πρέπει να ακολουθεί και συνάντηση όλων των συλλειτουργών της δικαιοσύνης που ασκούν τα καθήκοντά τους σε κάθε δικαστικό οργανισμό (δικαστών, εισαγγελέων, εκπροσώπων των δικηγορικών συλλόγων) με τον επιθεωρητή και υπό την καθοδήγησή του να γίνεται συζήτηση με πραγματική ανταλλαγή απόψεων επί όλων των θεμάτων που τίθενται. Επίσης επί των ουσιωδών ζητημάτων που τίθενται από τον οικείο δικηγορικό σύλλογο και που θα πρέπει να έχουν τη μορφή γραπτού υπομνήματος, θα πρέπει να υπάρχει αντίστοιχη γραπτή απάντηση από τον επιθεωρητή. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται μεγαλύτερη υπευθυνότητα στα ζητήματα που τίθενται και περιορισμός τους στα πλέον ουσιώδη εκ μέρους του δικηγορικού συλλόγου και από την άλλη πλευρά διασφαλίζεται η πραγματική εξέταση των ζητημάτων αυτών και η αντίστοιχη ενημέρωση του δικηγορικού συλλόγου.

Περαιτέρω, θεωρώ ότι θα πρέπει να καθιερωθεί πεδίο έκφρασης γνώμης των δικηγορικών συλλόγων και στο ζήτημα της προαγωγής των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργιών. Νομίζω ότι δεν υπάρχει αυθεντικότερος γνώστης του τρόπου με τον οποίο ασκεί τα καθήκοντά του ένας δικαστής ή ένας εισαγγελέας από τους δικηγόρους και η γνώση αυτή, εκφραζόμενη μέσω των θεσμικών οργάνων των δικηγόρων, εξοπλίζεται με μέτρο, σύνεση και υπευθυνότητα λόγω της βαθιάς επίγνωσης της σημασίας που έχει για την εξέλιξη ενός δικαστικού λειτουργού και κατ' επέκταση για την ποιότητα του τρόπου απονομής της δικαιοσύνης στη χώρα μας. Ασφαλώς και όχι μόνο λόγω των συνταγματικών περιορισμών η γνώμη αυτή δεν θα μπορεί να είναι σύμφωνη για το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, θα πρέπει όμως να λαμβάνεται υπόψη μεταξύ των άλλων στοιχείων που συνεκτιμώνται και που καθορίζουν το αποτέλεσμα της κρίσης και των αποφάσεων του. Αντιλαμβάνομαι ότι το ζήτημα είναι εξαιρετικά σοβαρό και σίγουρα υπάρχουν

και θα υπάρξουν και διαφορετικές προσεγγίσεις, όπως και ότι είναι πολλά τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε περίπτωση υιοθέτησης μίας τέτοιας πρότασης, τα οποία θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ειδικής και εκτενούς συζήτησης μεταξύ της πολιτείας και των εμπλεκόμενων φορέων, αλλά νομίζω ότι έχει έλθει η ώρα να μπουν οι βάσεις αυτής της συζήτησης.

Κυρίες και κύριοι σύνεδροι,

ανέφερα και στην αρχή της εισήγησης μου ότι ο όρος «συλλειτουργοί της δικαιοσύνης» που χρησιμοποιείται κατά κόρον τα τελευταία χρόνια για να προσδιορίσει τις σχέσεις δικαστών και δικηγόρων κινδυνεύει από την υπερβολική χρήση να καταστεί κενός περιεχομένου, αφού προσδίδεται σε αυτόν διαφορετικό κάθε φορά νόημα. Δεν είναι καν βέβαιο ότι πολλοί χρήστες του όρου εννοούν πράγματι και αποδέχονται έστω και στοιχειωδώς αυτό που απορρέει ως ερμηνεία του, ενώ εριζόμενη είναι και η αναλογία αυτής της συλλειτουργίας και κατά πόσον η τελευταία είναι ισότιμη και δίκαια ή ανισομερής. Επειδή όμως ο όρος είναι προτιμότερος από αυτόν τον οποίο φαίνεται να υιοθετεί η τρέχουσα ευρωπαϊκή ορολογία, που κάνει λόγο για «επαγγελματίες του δικαίου», είναι επιβεβλημένο να τον νοηματοδοτήσουμε εκ νέου καθορίζοντας με τρόπο σαφή και αμοιβαία αποδεκτό το περιεχόμενό του. Για να το πράξουμε αυτό θα πρέπει να υπερβούμε διαχωριστικές λογικές και ξεπερασμένα διπολικά σχήματα του τύπου «αυτοί και εμείς». Προερχόμαστε και οι δύο από την ίδια μήτρα και πρέπει να πορευτούμε μαζί αντιμετωπίζοντας τα κοινά προβλήματα και τις κοινές προκλήσεις που προκαλούν συνθήκες έκπτωσης της δικαιοσύνης σε ευέλικτο τεχνικό μηχανισμό απλής επίλυσης διαφορών και σε χειραγωγούμενο εργαλείο οικονομικής και επιχειρηματικής ανάπτυξης. Προϋπόθεση όμως για αυτό αποτελεί η παραδοχή μίας πολύ βασικής αρχής, έτσι όπως την περιέγραψε προ ετών σε εκδήλωση του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, τα πορίσματα της οποίας ελήφθησαν υπόψη κατά την σύνταξη της παρούσας εισήγησης, κορυφαίος δικαστικός λειτουργός (Χρ. Κοσμίδης, τ. αεροπαγίτης): «να είναι ο καθένας πρόθυμος να δώσει στον άλλο, αυτό που θα ήθελε να πάρει από εκείνον. Την εκτίμηση, το σεβασμό, την κατανόηση. Να μπορεί να παραβλέπει το ελάττωμα. Να μη θίγεται εύκολα. Να ξέρει να συζητάει. Να παραμένει ήπιος και ευγενικός μέχρι το τέλος». Με αυτό το γνώμονα μπορεί να παραμείνει ως πεδίο άμιλλας μεταξύ μας μόνο το ποιος θα προλάβει να προσδώσει στον άλλο την τιμή και την αξία που του πρέπει.

Πύργος Μάρτιος 2019

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ  
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ  
ΠΡΟΕΔΡΟΣ Δ.Σ. ΗΛΕΙΑΣ